

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๐

ปฏิบัติให้ถึงความจริง

พวกเราเป็นนักบวชและนักปฏิบัติ ถ้าจะถือเป็นขั้นก็นับว่าเป็นขั้นที่สูง เป็นอันดับที่สูงกว่าชั้นใด ๆ การเรียนก็ยังไม่หนักแน่นอะไรนัก แต่การปฏิบัตินี้ต้องมีความหนักแน่นทุกสิ่งทุกอย่าง ใช้ความพินิจพิจารณา ใช้สติปัญญามาก ยิ่งการปฏิบัติจิตเพื่อจะให้ได้ผลตามพระโอวาทที่ทรงสอน และให้ได้ผลดังที่พระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายท่านทรงได้รับมาแล้วนั้น ต้องได้ใช้ความพินิจพิจารณามากมาย ในขั้นต้นก็คือสติ สติเป็นธรรมจำเป็นมากในทุกกาลสถานที่และหน้าที่การงานทุกประเภท ไม่เลือกเว้นในการที่จะไม่มีสติเข้าเกี่ยวข้อง การปฏิบัติต่อจิตใจนี้ซึ่งเป็นของละเอียดมากกว่าสิ่งใด ๆ ในโลก นั้นยังเป็นของสำคัญมาก

กิเลสก็เป็นของละเอียดเช่นเดียวกันกับใจ จึงอาศัยและอยู่ด้วยกันได้เรื่อยมาตั้งแต่กับไหนดั้งแต่ไม่ทราบแหละ นับไม่ได้เลย และพึงทราบว่าพระโอวาทที่พระพุทธเจ้าทรงประทานแก่สัตว์โลกนั้น เป็นพระโอวาทที่ออกมาจากพระทัยที่บริสุทธิ์ที่สุดส่วนซึ่งสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติที่ถูกต้องสมบูรณ์เต็มที่ในฝ่ายเหตุ จึงทำให้สมบูรณ์เต็มที่ในฝ่ายผลที่ว่าได้ตรัสรู้ ธรรมเหล่านี้เป็นธรรมที่ละเอียดมากที่สุด ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องได้ใช้ความพินิจพิจารณาตามพระโอวาทแต่ละบทละบาท แต่ละชั้นละตอนอย่างละเอียดลออ ไม่ใช่สักแต่ว่าทำ อย่างนั้นไม่ตรงกับพระโอวาทที่ทรงสั่งสอนด้วยความจดจ่อโดยพระเมตตาของพระพุทธเจ้าส่วนจริง ๆ

ถ้าการกระทำ การสำเนียงศึกษาและปฏิบัติของเรา ไม่ใช่ความพินิจพิจารณาความจงใจจริง ๆ ก็เข้ากันกับพระโอวาทของพระพุทธเจ้าที่ทรงแสดงด้วยพระเมตตาเต็มส่วนไม่ได้ นี่แหละอย่างยิ่งวงปฏิบัติเรา ที่ปฏิบัติไม่ได้เหตุได้ผล ไม่รู้ว่าต้นเป็นยังไง ปลายเป็นยังไง หาหลักหาเกณฑ์ไม่ได้ หลักใจก็ไม่มีเพราะหลักธรรมไม่มี หลักธรรมไม่มีเพราะสติขาดวรรคขาดตอนและไม่มีสติ นี่เป็นของสำคัญ หากได้พยายามทำตามจริง ๆ ด้วยความจดจ่อต่อเนื่อง และมีความมุ่งหวังอย่างเต็มที่ดังพระพุทธเจ้าและสาวกท่านมุ่งหวัง จนได้สำเร็จผลเป็นที่พอพระทัยและพอใจแล้ว เหตุใดการประพฤติปฏิบัติของพวกเราจะไม่เข้มแข็ง สติจะไม่ดี เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ฝึกได้ ให้มีความคล่องตัวได้เช่นเดียวกับสิ่งอื่น ๆ

งานใดก็ตาม ทำที่แรกย่อมไม่สะดวก ชลุกชลัก แต่ครั้นทำไป ๆ ก็เกิดความชำนาญและคล่องตัว เช่น เราเขียนหนังสือ หลับตาเขียนยังได้ คล่องขนาดไหน ดูซิ นั่นคือความคล่องตัวเพราะความเคยชิน เขียนอยู่เสมอ ทีนี้การพยายามตั้งอยู่เสมอ ตั้งสติ

ย่อมจะเป็นสติที่สับสนเนื่องกันไปได้ กลายเป็นสัมปชัญญะความรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา จากความรู้ตัวของสติแล้วก็จะทำจิตของเราให้สงบเย็น เพราะสติหรือสัมปชัญญะนั้นเป็นเครื่องรักษาอยู่ตลอดเวลา จิตไม่หาเรื่องราวมาก่อตนเองย่อมเป็นจิตสงบ

ที่จิตไม่สงบนั้นเพราะอะไร เพราะเรื่องราวนั้นเกิดขึ้นจากใจเอง โดยไม่มีสติตามควบคุมหรือรักษา จึงเล็ดลอดออกไปสู่อารมณ์นั้นอารมณ์นี้ และร้อยทั้งร้อยเป็นอารมณ์ที่เป็นภัยเสียทั้งนั้น แล้วจะหาความสงบเย็นจากอารมณ์ที่เป็นภัยเข้ามาก่อ กวนนั้นได้อย่างไร ถ้าอารมณ์ก็ต้องเป็นอารมณ์เพื่อความสงบ ที่ท่านเรียกว่าอารมณ์แห่งสมณะ การกำหนดธรรมบทใดก็ตามนั้นเรียกว่าอารมณ์ คือนำธรรมนั้นมาเป็นอารมณ์ อารมณ์ที่จะทำให้เป็นสมณะคือความสงบใจ ต้องเป็นอารมณ์ที่นิ่งอยู่กับที่ไม่กระจ่ายไปสู่สิ่งใด ไม่เหมือนปัญญา เช่นกำหนดลมหายใจ หรือพุทโธ พุทเข้า โธออก อย่างนี้ก็เรียกว่าอารมณ์ แต่อารมณ์เหล่านี้เป็นอารมณ์เพื่อความสงบใจ ไม่ใช่ใช้อารมณ์เพื่อความก่อกวนใจให้ได้รับความทุกข์ นี่ต่างกันที่ตรงนี้

ผู้ปฏิบัติจึงควรใช้ความพินิจพิจารณาด้วยดี และนำอารมณ์ที่วานี้เข้ามากำกับจิตใจบางครั้งทั้ง ๆ ที่เราใช้คำบริกรรมอย่างเด่นชัด ๆ รู้ชัดเห็นชัดอยู่ในคำบริกรรมของตนก็ดี เวลาจิตค่อยละเอียดเข้าไปนี้ คำบริกรรมจนไม่ปรากฏก็มี นี่เป็นไปในวงปฏิบัติ คำว่าพุทโธก็ดีอะไรก็ดี ไม่ปรากฏเลยอย่างนั้นก็มี เมื่อไม่ปรากฏเราก็ให้รู้อยู่กับความรู้ไม่เกี่ยวกับคำบริกรรมใด ๆ แต่รู้ด้วยความมีสติกำกับอยู่นั้นแลปราศจากสติไม่ได้ ให้มีความรู้อยู่เช่นนั้น จิตก็จะสงบเย็น หรือมิฉะนั้นเราจะใช้อุบายปัญญา เอ้า พาก้าวทางด้านปัญญา เพราะความสงบประเภทนี้มีความคิดอ่านไตร่ตรองได้เป็นธรรมดาไม่ขัดกัน

พาเดินกรรมฐานชี่ กรรมฐาน ๕ กรรมฐานอาการ ๓๒ เหล่านี้เป็นกรรมฐาน คืองานที่ควรทำ และงานที่เหมาะสมของการปฏิบัติธรรมอย่างยิ่งอยู่แล้ว เราจะเที่ยวกรรมฐานในสกลกาย เบื้องบนเบื้องล่าง เบื้องขวางสถานกลางภายในร่างกายของเรา นี้โดยไปในส่วนต่างๆ ของร่างกายหรืออวัยวะต่างๆ อาการต่างๆ ของร่างกายนี้ ก็ชื่อว่าเที่ยวกรรมฐาน ทำงานที่ถูกต้องตามหลักธรรม ท่านเรียกว่ากรรมฐาน แปลว่าที่ตั้งแห่งการงานของผู้ปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์หรือเพื่อการถอดถอนกิเลส ต้องถึงงานเหล่านี้เป็นพื้นฐานอันสำคัญมาก นั้น ท่านจึงให้ชื่อว่ากรรมฐาน ๆ

กรรมฐาน ๕ ก็คือฐานที่ตั้งแห่งงาน ๕ ประการ ได้แก่ เกสา โลมา นขา ทนตา ตโจ เป็นพื้นฐานก่อนในเบื้องต้น ต่อจากนั้นที่นี้มีโอกาสหรือว่าเป็นความโล่งโปร่งภายในจิตใจ คิดอยากจะพิจารณาอยากเที่ยวกรรมฐานภายในตัวของเราเราก็เที่ยวได้ เอ้า เบื้องบนก็ขึ้นศีระชะชี ดูผมดูหนังอยู่บนศีระชะ หุ้มห่อกะโหลกศีระชะอยู่ กะโหลกศีระชะนั้นคืออะไรเป็นอะไร โลกทั้งโลกเขาก็ให้ชื่อว่ากระดูก มันเป็นสัตว์เป็นบุคคลที่ไหนกัน

ฟังชักระดุก ทั้งเคลื่อนอยู่ตามถนนหนทางไม่เห็นมีความหมายอะไร แต่กระดุกบน ศีรษะเรานี้ทำไมจึงมีความหมายนักหนา ในโลกอันนี้ติดกันเพราะกระดุกนี้ทั้งนั้น ใครเป็นคนผ่านกระดุกนี้ไปได้ เพราะอะไร เพราะความสำคัญของกิเลสเสกสรรขึ้นมาให้สิ่งเหล่านี้มีคุณค่ามีราคา ทั้งๆ ที่มันไม่มีราคานั้นเอง นี่ละเรียกว่าเป็นเครื่องหลอกอันหนึ่งๆ

เพราะฉะนั้นการท่องเทียวกรรมฐานดังที่ว่านี้ จึงเป็นการเข้าไปแก้ไขเหตุการณ์ที่พัวพันกันอยู่โดยหาเหตุหาผลไม่ได้ ซึ่งเกิดขึ้นจากความหลง ความสำคัญมั่นหมายผิดๆ ของกิเลสประเภทต่างๆ ด้วยปัญญาของเรา ให้พิจารณาพิจารณากำหนดดูเข้าไปจากกะโหลกศีรษะแล้วเข้าไปในมันสมองเป็นยังงี้ มันเต็มไปด้วยของปฏิกูลโสโครก เป็นสัตว์ที่ตรงไหน เป็นบุคคลที่ตรงไหน เป็นเราเป็นเขาที่ตรงไหน เป็นหญิงเป็นชายที่ตรงไหน ดูให้ชัดด้วยปัญญา มีสติเป็นผู้ควบคุมในการดูงานนั้นๆ แล้วจิตจะเพลนพิจารณา จะเพลนทำงานหรือเพลนเทียวกรรมฐาน

อ้าว ขึ้นข้างบนจนหมดลงเรื่อยไปหมดนั้นแหละเพราะเป็นกรรมฐาน เป็นที่ท่องเทียวของจิตตภาวนาด้วยกันทั้งนั้น เดินลงไป หนังสือกระดุกนี้ดูซิ หนังสือเนื้อห่อเนื้อตจปริยญาติ หนังสือรอบหรือหนังสืออยู่โดยรอบ แนะ ถ้าไม่มีหนังสือแล้วเป็นอย่างไร คนทั้งคนทั้งเขาทั้งเราดูกันได้ไหม นี่หรือเป็นคน อันหนังสืออยู่หรือเป็นคน หนังสือเป็นแต่ตั้งชื่อขึ้นมาอันหนึ่งต่างหาก และดูตั้งแต่ภายนอกเข้าไปภายใน และดูเนื้อ ดูเอ็น ดูกระดูก ดูเข้าไปให้ลึกซึ้ง เต็มตัวภายในของเรานี้มีอะไรบ้าง มีแต่สิ่งอย่างเดียวกันหมด แบบเดียวกันหมด

ถ้าว่า อนิจจัง ก็แปรสภาพเหมือนกันหมดไม่มีอะไรยิ่งหย่อนกว่ากัน ถ้าว่า ทุกข์ก็เหมือนกัน สิ่งใดในร่างกายนี้จะทำให้มีความสุขความสบายไม่เห็นมี มีแต่ทำความทุกข์ให้อยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนอิริยาบถต่างๆ นั้นก็เพราะการบรรเทาความบีบบังคับของร่างกายที่เรียกว่าทุกข์ ว่าทุกข์นั้นแล ถ้าไม่เปลี่ยนก็ไม่ได้ มันหนักมากไปทุกข์มากไป จึงต้องผลัดต้องเปลี่ยนอิริยาบถอยู่เรื่อยๆ คำว่า อนตตตา ก็เหมือนกัน อะไรมันเป็นตัวเป็นตน เป็นสัตว์เป็นบุคคล เป็นเราเป็นเขา มันมีแต่สภาพเป็นความจริงอันหนึ่งๆ แต่ละอย่างๆ ของมันเท่านั้น

นี่ก็เพราะกิเลสนั่นเอง เข้าไปเสกสรรปั้นยอว่าเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้ทั้งๆ ที่มันไม่เป็น กิเลสเป็นของปลอม กระจายไปสู่อันใดอันนั้นจึงเป็นปลอมไปหมดหาความจริงไม่ได้ เชื่อความจริงไม่ได้ เราจึงหาหลักเกณฑ์ไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จึงต้องเอาปัญญาเข้าไปหยั่งทราบตามความจริงของมันแต่ละอย่างๆ หลายครั้งหลายหนหลายตลบทบวน จิตใจย่อมมีความสงบเย็น ปล่อยวางสิ่งทั้งหลายเหล่านี้จากคำว่าเป็นสัตว์เป็นบุคคลเป็น

เราเป็นเขา หรือเป็นเนื้อเป็นหนังเป็นกระดูกโดยลำดับลงไปเสียได้โดยลำดับลำดับตา ใจ เย็น นั้น

เที่ยวลงไปชักรมฐาน ลงไปพื้นเท้าเป็นยังงี้ ดูหมตรอบตัวของเราเป็นยังงี้ นี้ เวลาที่เราจะเที่ยวชักรมฐาน เอ้า เที่ยวได้ไม่ผิดไม่ขัดต่อจิตตภาวนา ในโอกาสที่ควรจะ เที่ยว จิตตอยากจะทำเพลินไปตามสรรพางค์ร่างกายเหล่านี้ละ เอ้าให้เพลินไปเพราะเพลิน ในกรรมฐาน เที่ยวชักรมฐาน นี้ก็ทำได้ในกาลที่ควรจะทำ ที่เห็นว่าเหมาะสมกับงานของตนในเวลานั้น ที่อยากทำอะไรพิจารณาให้พิจารณาไป นี้เรียกว่ากรรมฐาน เที่ยวชักรมฐาน เที่ยวตามป่าตามเขานั้นก็เที่ยวเพื่อทำงานประเภทนี้แล เพื่อหาที่เหมาะสมสำหรับจะพิจารณากรรมฐานภายใน เที่ยวชักรมฐานภายในให้คล่องตัว ให้แจ่มแจ้งชัดเจน ท่านจึงสอนให้ไปอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมมีรุกขมูลร่มไม้

คำว่ารุกขมูลร่มไม้นี้ก็ไม่ได้หมายถึงว่า จะอยู่ที่นั่นไปจนตลอดชีวิต ไม่เข้าที่มุงที่บังเลยอย่างนั้นไม่ใช่ ย่อมเป็นกาลเป็นเวลา กาลหนึ่งเข้าสู่ร่มไม้เข้าสู่ชายเขา เข้าสู่ถ้ำ หรือเข้าสู่ที่มุงที่บังตามกาลตามเวลา แต่ต้องเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับการภาวนาในอิริยาบถนั้น ๆ นี้ท่านเรียกว่าเป็นที่เหมาะสมกับการภาวนา เป็นสถานที่ไม่พลุกพล่านวุ่นวายด้วยฝูงชนและสิ่งก่อกวนทั้งหลาย มีผลัดมีเปลี่ยนสถานที่นั้นที่นี้ นั้นท่านเรียกว่า เที่ยวชักรมฐาน เพื่อทำงานด้วยความสะดวกด้านจิตตภาวนาของเรา

ไม่ใช่ว่ารุกขมูลตั้งแต่วันบวชมาให้อยู่ตลอดชีวิต ที่ท่านว่าให้อยู่สุดท้ายปฏิบัติไปตลอดชีวิตนั้นก็คือ เข้า ๆ ออก ๆ เข้าร่มไม้ชายคา เข้ารุกขมูลร่มไม้ เข้าในป่าในเขา ให้ผลัดเปลี่ยนกันไปในสถานที่ที่เหมาะสมกับการภาวนานี้ตลอดชีวิตเถิด ความหมายว่าอย่างนั้น อย่าได้เข้าไปพลุกพล่านวุ่นวายกับสิ่งที่จะให้เกิดกิเลสตัณหา หรือส่งเสริมกิเลสตัณหาประเภทต่าง ๆ ให้มากมุนขึ้นในใจ จะเป็นความทุกข์ความเดือดร้อนมาก ไม่สมกับปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลสออกจากใจ นั้นท่านหมายอย่างนี้ให้พากันเข้าใจเอาไว้

พระโอวาทของพระพุทธเจ้าทุกบททุกบาทนั้น ฟังถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากที่เราจะปฏิบัติตาม เช่น รุกขมูล พระพุทธเจ้าก็เคยบำเพ็ญมาได้ผลเป็นที่พอพระทัยเพราะสถานที่เหล่านี้มาแล้ว จึงต้องแสดงสถานที่เหล่านี้เปิดเผยประจำพระโอวาทหรือศาสนของพระองค์ไม่ทรงละเว้นเลย พอบวชเข้ามา ก็บอกเลยทันที บอกสถานที่ที่เหมาะสมกับการทำงานของเราคือกรรมฐานเหล่านี้

ใจเมื่อได้อบรมอยู่เสมอ บำรุงด้วยสติปัญญาศรัทธาความเพียรอยู่เสมอ ไม่มีสิ่งเข้ามา ก่อกวนรบกวนบีบบังคับอยู่เรื่อย ๆ มีแต่ฝ่ายดีส่งเสริมอยู่โดยสม่ำเสมอ ย่อมจะค่อยเจริญรุ่งเรืองขึ้นโดยลำดับลำดับตา ธรรมที่เหมือนกับว่าอยู่ปากฟ้าแดนดิน เช่น สมภา

ธรรม ปัญญาธรรม ก็จักปรากฏขึ้นที่ใจ อ้อ ธรรมประเภทนี้ปรากฏขึ้นที่ใจความสงบเย็น จนกระทั่งจิตเป็นสมาธินี้ปรากฏขึ้นที่ใจ ไม่ใช่ปรากฏขึ้นที่ปากฟ้าแดนดินที่ไหนมันก็ทราบเอง ปัญญาก็เหมือนกัน เมื่อได้รับการอบรมอยู่โดยสม่ำเสมอแล้ว จะค่อยแตกแขนงออกไปในกาลอันควรที่เราพิจารณา และปัญญานี้เป็นสิ่งสำคัญมากทีเดียวในวงพระศาสนา ปัญญาเป็นสำคัญที่จะฟาดฟันหั่นแหลกกิเลสทุกประเภท ไม่มีกิเลสประเภทใดจะเหนี่ยวปัญญาไปได้เลย พระพุทธเจ้าก็ตรัสรู้ด้วยปัญญาเป็นสำคัญ เป็นดาบอันคมกล้าที่สุดเลย ปัญญา

เราจะเห็นได้เวลาปัญญาที่คล่องตัว กำหนดไปถึงจุดไหนจะพังไปเลย กิเลสพังไปๆ เลย ไม่มีที่จะอยู่ได้ นี่คือความแก่กล้าสามารถหรือคล่องตัวของปัญญา จึงเป็นเหมือนกับดาบอันคมกล้าที่สุด ปัญญาก็มีหลายประเภท ตรุณวิปัสสนา นั้น ท่านบอก ปัญญาเพื่อความเห็นแจ้งอย่างอ่อนๆ ไปโดยลำดับ จนกระทั่งมหาสติมหาปัญญา เมื่อถึงขั้นนั้นแล้วอย่างไรก็ไม่มีอะไรคัดค้านต้านทานได้ ขึ้นชื่อว่าข้าศึกคือกิเลสแล้วจะต้องพังไปหมดไม่มีอะไรเหลือ นับวันพังไปๆ หมดไปๆ ลื่นไปโดยลำดับลำดับ จนกระทั่งไม่มีอะไรเหลืออยู่ภายในใจด้วยปัญญาประเภทเหล่านี้ นี่เป็นธรรมะเป็นพระโอวาทที่ทรงแสดงไว้อย่างสดๆ ร้อนๆ ประหนึ่งว่าพระองค์ประทับอยู่ต่อหน้าเรา ประธานพระโอวาทด้วยบทธรรมเหล่านี้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจน กังวานอยู่ในจิตใจของผู้ฟังโดยสม่ำเสมอด้วยความมีสติของตน

ไม่ใช่ธรรมเหล่านี้อยู่ห่างอยู่ไกลจากพระพุทธเจ้า เช่นพระพุทธเจ้าไปปรินิพพานอยู่ทางอินเดีย ธรรมเหล่านี้้อยู่ตามคัมภีร์ อยู่ตามความจดจำเพียงเท่านั้น แล้วก็สุดเอื้อมหมดหวังไม่สามารถจะปฏิบัติได้แล้ว เพราะพระพุทธเจ้าผู้ประธานพระโอวาทก็ปรินิพพานไปแล้วและอยู่ไกลด้วย ปรินิพพานอยู่เมืองอินเดียโน่นด้วย นี่ล้วนแล้วแต่เป็นความสำคัญผิดทั้งนั้น ลูบคลำลม ๆ แล้ง ๆ ไปหาความจริงไม่ได้

ความจริงอย่างแท้จริงคืออะไร ท่านสอนว่าอย่างไร นั้น พระโอวาทท่านสอนว่าอย่างไร เหมือนพระพุทธเจ้าประทับนั่งประธานพระโอวาทบทนั้นๆ อยู่ต่อหน้าต่อตาของเรานั้นแล จึงเข้ากันได้กับที่ว่า พระธรรมและพระวินัยนั้นและเป็นศาสดาแทนเรา ตถาคตเมื่อเราผ่านไปแล้ว คือเรานิพพานไปแล้ว ให้ฟังพากันเคารพหลักธรรมหลักวินัยซึ่งเท่ากับเคารพศาสดา และให้พยายามเดินตามพระโอวาททั้งสองประเภทนี้ คือพระธรรมพระวินัย อย่าให้คลาดเคลื่อน สิ่งใดที่พระพุทธเจ้าเห็นว่าเป็นโทษให้พยายามระมัดระวัง เช่นกับเสือร้ายตัวหนึ่ง หรือไฟ มันจะเผาไหม้ได้จริงๆ ไม่สงสัยถ้าประมาท เสือร้ายก็เหมือนกัน

นี่กิเลสแต่ละประเภทๆ เท่ากับเสียร้ายด้วย เสียร้ายยังเป็นกาลเป็นเวลาที่เป็นเวลาที่บีบบีบี่ไฟหรือทำอันตรายแก่คน แต่กิเลสนี้มีอยู่เป็นประจำตลอดเวลาและกล่อมสัดทั่วโลกได้อย่างสนิทปิดหูปิดตา ไม่สามารถที่จะทราบว่ามีเป็นภัยได้เลย ก็เพราะกิเลสนี้เองเป็นตัวที่แหลมคมมากจึงแก้กันได้ยากที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงต้องได้ใช้ความพินิจพิจารณาให้มากในการแก้หรือการถอดถอนกิเลส อย่าทำสักแต่ว่าทำ อย่าสุมอย่าเตา ให้ตั้งอกตั้งใจทำ

การประพฤติปฏิบัติธรรม คำว่าประพฤติปฏิบัติธรรมนี้มันมีกิเลสกีดขวางอยู่ในการดำเนิน จึงต้องได้ชำระซักฟอกกิเลสเข้าไปโดยลำดับ นี่แหละท่านเรียกว่าปฏิบัติธรรม คือปฏิบัติเพื่อรู้เพื่อเห็นธรรม ด้วยการชำระสิ่งสกปรกโสภณทั้งหลายที่หุ้มห่ออยู่ภายในจิตใจไม่ให้มองเห็นธรรมได้ไปโดยลำดับลำดับ จนกระทั่งจิตที่ไม่เคยสงบก็สงบได้ สงบได้มากได้น้อยเป็นลำดับลำดับ และเป็นต้นทุนหนุนศรัทธาความเชื่อของเราให้ขยับตัวขึ้นไปเรื่อยๆ ความพากเพียรก็จะหมุนตามๆ กันมาเป็นเหมือนกับแม่เหล็ก ผลอันนั้นเป็นเหมือนแม่เหล็ก เครื่องดึงดูดความพากเพียรความอุตสาหะพยายามทั้งหลายให้เดินตาม หรือรวมกันเป็นพลังขึ้นมาภายในจิตใจของเรา

ที่นี้คำว่าสมาธิ คำว่าสมาธินั้นหมายถึงจิตที่มีฐานเป็นของตัวเอง ถ้าจะแปลตามหลักนักปฏิบัติจริง ๆ ที่รู้ที่เห็นเรื่องของความสงบและเรื่องของสมาธิแล้ว ต้องเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ ใครรู้ก็จะรู้เหมือนกันนี้ เห็นก็เห็นเหมือนกันนี้ ถ้าได้ปฏิบัติควรจะรู้จะเห็นจะเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ นี่หลักใหญ่อยู่ตรงนี้ คำว่าจิตเป็นสมาธินั้นหมายถึง จิตที่มีความสงบเข้าหลายครั้งหลายหน จนตั้งเป็นฐานของตนขึ้นมาได้แน่นอน หนามันคงอยู่ภายในจิตใจ แม้จิตจะคิดจะปรุงเรื่องอะไรๆ อยู่ก็ตาม ในขณะที่เรากำหนดลงจุดจุดแห่งความรู้ นั้น จะเห็นความแน่นอนหนามันคงเป็นของตัวเองโดยลำพังเป็นปกติ นี่เรียกว่าจิตเป็นสมาธิ จิตสงบ สงบตัวหลายครั้งหลายหนนั้นละเข้าเป็นสมาธิ แต่เวลาพูดเราก็พูดว่า ทำสมาธิหรือจิตรวมเข้าเป็นสมาธิ ให้ฟังทำความเข้าใจเอาไว้ว่าเป็นอย่างทีกล่าวมานี้

ที่นี้คำว่าจิตออกก้าวทางด้านปัญญานั้น เวลาที่จิตสงบแน่วอยู่นั้นไม่ควรรบกววน นอกจากว่าจิตให้สงบอยู่เฉย ๆ ก็ได้และมีการคิดอ่านไตร่ตรองได้อยู่ จะคิดอ่านไตร่ตรองก็ได้ ด้วยความสงบของจิตนั้น ๆ อย่างนี้เราจะพิจารณาทางด้านปัญญาเป็นกาลเป็นเวลา คือเปลี่ยนระยะกันไปกับสมาธิก็ได้ การพิจารณาทางด้านปัญญาต้องใช้ความพินิจพิจารณาพาคิดพาค่านะ เราอย่าปล่อยให้ว่าปัญญานี้จะเกิดเองเมื่อมีสมาธิแล้ว เราอย่าเข้าใจอย่างนั้น ถ้าหากท่านผู้เป็นขิปปภาปัญญาที่รู้ได้เร็วนั้นมีทางเป็นไปได้ แต่พวกภูพวกโถถลอกปอกเปิกอย่างพวกเรานี้ จะต้องได้ใช้ความพินิจพิจารณาด้วยการ

จุดการลากรพาท่างาน บังคับให้ทำงานโดยทางปัญญา คือถ้าจิตสงบก็สงบอยู่อย่างนั้น เราจะเห็นแต่ความสงบในความสงบ เห็นความแปลกประหลาดอัศจรรย์อยู่เพียงความสงบ เพราะไม่เห็นสิ่งที่ประเสริฐเลิศเลอยิ่งกว่านั้นจึงไม่สนใจ

ความจริงเรื่องของปัญญานี้เป็นทางก้าวเดินที่จะให้เข้าสู่ธรรมอันละเอียด จิตอันละเอียด และเห็นกิเลสประเภทละเอียด ฆ่ากิเลสทุกประเภทไปโดยลำดับลำดับจากปัญญานี้ ไม่ใช่จากสมาธิ สมาธิเป็นความสงบตัว เป็นต้นทุน จิตไม่ฟุ้งซ่าน จิตอึดตัวไม่คิดโน้นคิดนี้ยุ่งเหยิงวุ่นวาย ด้วยความหิวโหยในอารมณ์ทั้งหลาย มีความอึดตัวอยู่ด้วยความสงบเย็น นี่เป็นผลอันหนึ่ง เมื่อมีผลอันนี้แล้วก็เท่ากับเรามีต้นทุน เอา ที่นี้พาคิดอ่านไตร่ตรองทางด้านปัญญา เมื่อจิตค่อยพิจารณาทางด้านปัญญาคือคลายกันออกไปโดยลำดับลำดับ จนจิตเห็นคุณค่าของปัญญาว่าได้เข้าใจกิเลสประเภทนั้น เข้าใจประเภทนี้ และได้เข้าใจอาการแห่งร่างกายทั้งหลายส่วนนั้นส่วนนี้ เข้าใจเรื่องเวทนาสุขทุกข์เฉย ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจส่วนนั้นส่วนนี้เข้าไปโดยลำดับแล้ว ย่อมจะลุลกลามไปเรื่อย ๆ ที่นี้

ทั้งส่วนร่างกายคือรูปขันธ์ ทั้งเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อันเป็นนามขันธ์ เรื่องของปัญญาจะค่อยกระจายตัวไปเรื่อย ๆ รู้ไปเรื่อยเห็นไปเรื่อย และจะปลุกสติปัญญาให้มีความตื่นตัวขึ้นไปเรื่อย ๆ ขยับขึ้นไปเรื่อย ๆ ด้วยอำนาจแห่งความเพียร เพราะเห็นผลเป็นพยานอยู่ภายในจิตใจอยู่แล้ว นี่ละที่นี้จิตจะค่อยก้าวขยายตัวออกจากสมาธิเป็นปัญญา

ในการปฏิบัติระหว่างสมาธิกับปัญญานี้ ที่ให้ถูกต้องดีงามเหมาะสมราบรื่นนะ ในขณะที่จิตสงบเราอย่าไปกังวลกับการพิจารณาทางด้านปัญญาใด ๆ ทั้งสิ้น ให้พยายามทำความสงบจิตให้ได้ มีหน้าที่ที่จะทำสมถกรรมให้ปรากฏ สมถกรรมก็คือความสงบของใจนั่นเอง เมื่อปรากฏแล้วก็อยู่นั้น พักตัวให้สบาย เย็นอยู่นั้น พอดยอยออกมาจากนั้นจิตย่อมมีความอึดตัวในการอยู่สงบของตน แล้วออกเที่ยวเหมือนกัน นั้นแหละเวลาที่จิตจะออกเที่ยว อยากคิดอยากปรุงเรื่องนั้นเรื่องนี้ นั้นแหละนำปัญญาเข้าไปหรือว่าใสจิตนี้เข้าไปสู่ทางด้านปัญญา ให้พิจารณา พาท่างาน

อ้าว จะทำงานอะไร เพราะในโลกธาตุนี้มีแต่เรื่องเป็นทางเดินของปัญญาทั้งนั้น เป็นหินลับปัญญาทั้งนั้น ไม่ว่าจะภายนอกไม่ว่าภายใน ทั้งรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ทั้งหมดในร่างกายนี้เป็นหินลับปัญญาทั้งนั้น เป็นทางก้าวเดินเพื่อปัญญาอันคมกล้า อ้าว จะออกไปสัมผัสสัมพันธ์กับสิ่งภายนอก ไม่ว่าจะรูปใด ชนิดใด เสียงใด ตลอดถึงสัตว์ถึงบุคคลใดที่เข้ามาสัมผัสสัมพันธ์กับสติปัญญาที่เตรียมพร้อมเพื่อรู้ เพื่อเห็น เพื่อเข้าใจ เพื่อละเพื่อถอนอยู่แล้ว ย่อมจะรู้จะเข้าใจ จะละจะถอนถอนไปโดย

ลำดับลำดับ นี่ละปัญญา ปัญญาเริ่มก้าว ก้าวอย่างนี้ละ มองไปไหนมีแต่เรื่องของปัญญา ที่จะทำงาน ที่จะก้าวเดินเพื่อความรู้แจ้งแทงทะลุ เพราะเวลาติดมันติดหมด

จิตใจเราอย่าเข้าใจว่าติดเฉพาะกายเฉพาะจิตของตัวเองเท่านั้น แยกออกไปทางไหนมันติด ๆ ติดไปหมด เพราะฉะนั้นเวลาพิจารณามันจึงกระเทือนไปหมดเลย อยู่ไม่ได้ถึงขั้นปัญญาที่จะกระเทือนโลกแล้ว ต้องเหมือนกับไฟได้เชื้อลุกลามไปเรื่อย ๆ เมื่อมีอะไรสัมผัสสัมพันธ์ แม้แต่ไม่มีก็เสาะแสวงหาเหตุหาผลเรื่อยไป จนกระทั่งได้เรื่องได้ราวได้เหตุได้ผล แล้วก็ก้าวไปเรื่อย ๆ ๆ นั่นเรื่องของปัญญา

ที่นี้ปัญญาที่เป็นที่แน่นอนต่อความตรัสรู้ เอ้า พุดง่าย ๆ เอาให้มันเต็มเม็ดเต็มหน่วยนี้เลย ธรรมพระพุทธรเจ้าไม่ใช่เป็นของโกหกโลก จะมาปิดมาบังไว้ทำไม เอาให้เห็นจริงซิ ธรรมพระพุทธรเจ้าเป็นธรรมเปิดเผย เอ้า มันควรจะได้ตรัสรู้หรือควรจะได้บรรลุธรรมด้วยธรรมประเภทใด ชั้นที่เป็นความมั่นใจของผู้ปฏิบัตินั้นคือชั้นของปัญญา เริ่มออกก้าวเดิน นี่เริ่มจะเข้าใจแล้ว จนกระทั่งปัญญาออกก้าวเดินไปโดยลำพังตนเอง แล้วนี่ละท่านว่าเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาประเภทนี้แลสร้าง ความแน่ใจให้แก่เจ้าของ สร้างความมั่นใจให้แก่เจ้าของ ว่าอย่างไรก็จะหลุดพ้นแน่ ๆ และอย่างไรก็ต้องไม่มีเหลือกิเลส เพราะมันทราบไปในลำดับลำดับของปัญญาที่ก้าวเดิน ไม่ว่าจะก้าวเดินไปไหนเข้าใจตรงนั้น ตัดตรงนั้น ขาดตรงนั้นไปเรื่อย ๆ จิตก็โล่ง โล่งออกไป ๆ เรื่อย ๆ

การตัดนี้ไม่ใช่อะไรนะ มันเกี่ยวโยงอยู่กับหัวใจของเรา อวิชชาขลุ่ย ขลุ่ย ขลุ่ย เกี่ยวโยงออกไปหมดเลย แต่เราไม่รู้ว่ามันไปเกี่ยวกับเรื่องอะไร เพราะฉะนั้นจึงต้องไปแยกไปแยะสิ่งนั้นสิ่งนี้ให้เป็นที่เข้าใจ แล้วไอ้เรื่องอวิชชา มันก็ถอนตัวเข้ามา คือความหลงนั้นละ ความสำคัญมั่นหมายมันหดตัวเข้ามา เพราะปัญญาไปตีต้อนหรือฟาดฟัน หั่นแหลกกัน มันก็ถอยเข้ามา ๆ ปัญญาคือความเห็นจริงรู้จริง ไม่ใช่รู้ปลอมเห็นปลอม ยึดแบบปลอม ๆ เหมือนอย่างกิเลสมันพายืดพาดถือ ปัญญาเป็นเครื่องตัดเครื่องฟัน เป็นเครื่องประกาศกังวานขึ้นภายในหัวใจของผู้ปฏิบัติด้วยความสัตย์ความจริง เพราะฉะนั้นเวลารู้แล้วท่านจึงว่า ยถาภูติ ญาณทสฺสนิ รู้แล้วปล่อยวางไว้ตามเป็นจริง นั่นเมื่อเวลาปล่อยออกเป็นอย่างนั้น เมื่อรู้สิ่งใดแล้วจิตย่อมปล่อยวาง ๆ ไว้ตามเป็นจริง ๆ แล้วหดตัวเข้ามา พิจารณาไปไหนจิตไม่ขัดไม่ข้อง ขาดสะบั้นไปหมด ทราบชัดว่าจิตนี้ได้ตัดขาดมาโดยลำดับแล้ว นั่น ปัญญาขั้นนี้เป็นอย่างนั้น

ใครยังไม่เคยเป็นก็ตามขอให้เป็นเถอะ เหมือนพระพุทธรเจ้าประทับอยู่ตรงหน้า นี่แน่ ๆ ทีเดียว ไม่ได้เหมือนอื่นเลย พระโอวาททุกบททุกบาทจะเคารพที่สุด เคารพเหมือนกันกับเคารพพระพุทธรเจ้าที่ประทับอยู่ต่อหน้าเรานี่แหละ เพราะสด ๆ ร้อน ๆ ธรรมอันนี้แลจะหลุดจะลากเราให้หลุดพ้นจากทุกข์ในวันนี้ก็ดี พรุ่งนี้ก็ดี หรือวันไหนเดือน

ใดก็ดีขณะใดก็ดี ไม่ใช่ธรรมอื่น ไม่ใช่สิ่งใดในโลก สิ่งทั้งหลายจะมีเต็มโลกธาตุก็ตาม ไม่ใช่สิ่งที่จะหลุดจากเราให้หลุดพ้นจากทุกข์ มีพระโอวาทที่ถูกต้องแม่นยำที่เรียกว่าสวากขาตธรรมนี้เท่านั้น เพราะฉะนั้นท่านจึงเคารพมากที่สุดเลย

ผลที่สุดสติติดแนบอยู่กับตัว ก็เหมือนกับองค์ศาสดาอยู่กับตัว ปัญญาหมุนตัวเป็นกงจักรหรือเป็นธรรมจักรอยู่ภายในตัว จึงเป็นเหมือนกับศาสดาเป็นผู้ฟาดฟันหันแหลกช่วยอยู่ตลอดเวลาภายในจิตใจ ประหนึ่งว่าพระศาสดาประทับให้เห็นอยู่ภายในองค์แห่งสังขารทั้งสี่นี้ เพราะฉะนั้นองค์แห่งสังขารทั้งสี่นี้จึงเป็นสถานที่สร้างความบริสุทธิ์ของจิต ไม่ว่าจิตพระพุทธรเจ้า ไม่ว่าจิตของพระอรหันตอรหันต์ ไม่ว่าจิตพระปัจเจกพุทธเจ้าพระองค์ใด จะนอกเหนือไปจากสังขารทั้งสี่ไม่ได้ อันนี้จึงเป็นธรรมที่ใหญ่โตมากที่สุด

นี่ละสังขารทั้งสี่คืออะไร ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นี่เวลาจิตก้าวเข้าไปสู่ปัญญาขั้นภาวนามยปัญญาแล้ว จะไม่หนีจากหลักสังขารทั้งสี่นี้เลย ถือสังขารทั้งสี่นี้เป็นสนามรบสงคราม ฟาดฟันหันแหลกกันอยู่ในนั้น เรื่องทุกข์กับสมุทัยไม่เห็นไม่ถือว่าเป็นข้าศึกเป็นสิ่งที่น่ากลัวมาก แต่ถือเป็นของจริงเช่นเดียวกันกับมรรคกับนิโรธนั้นแหละ เวลาเข้าถึงกันจริงๆ แล้วต่างอันต่างจริง เลยไม่มีอะไรเป็นข้าศึกกัน ทุกข์ก็ไม่เป็นข้าศึก เพราะทุกข์เป็นของจริงอันหนึ่งเท่านั้น นั่น จิตผู้ทีนอกเหนือจากทุกข์มี ผู้ที่จะรู้ทุกข์ว่าเป็นของจริงอันหนึ่งคือจิต จิตเป็นผู้รู้มี นั่น สมุทัยก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่งที่เกิดขึ้นดับไปๆ เมื่อมีสิ่งที่เสริมมันก็ลูกโพล่งๆ ขึ้นเช่นเดียวกับไฟ ไฟมีความหมายกับมันอะไรบ้าง แต่ไฟฟืนเข้าไปซิ เอาเชื้อไฟเข้าไปซิ มันจะแสดงเปลวขึ้นมากน้อยขนาดไหน นั่นแหละสมุทัยก็เป็นเช่นนั้น

ไฟนั้นรู้ความหมายของมันไหม มันไม่รู้ความหมายของมัน สมุทัยก็เหมือนกัน เวลาเข้าถึงกันแล้วมันไม่รู้ความหมายของมันแหละ เรื่องของสติปัญญาของเราต่างหากที่แต่ก่อนยังไม่มีสติปัญญา สมุทัยนั้นจึงเป็นตัวภัยอย่างยิ่ง ทั้งๆ ที่มันไม่ได้ว่ามันเป็นตัวภัยต่อใคร แต่มันก็เผาได้เช่นเดียวกับไฟนั่นแล ที่นี้พอสติปัญญาหยั่งเข้าทราบถึงหลักความจริงทั้งสองอย่างนี้ ด้วยมรรคสังขได้แก่สติปัญญาเป็นต้นอย่างชัดเจนแจ่มแจ้งแล้ว ทะลุไปหมด หรือจะว่าดับสมุทัยขาดสะบั้นลงไปก็ถูก ก็เหมือนกับไฟที่เอาเชื้อออกหมดแล้วมันจะลุกลามไปไหน นอกจากจะดับลงไปให้เห็นเท่านั้น

นี่ก็เหมือนกัน ปัญญาเป็นผู้สอดส่อง เป็นผู้ไล่ฟืนไล่ไฟไล่เชื้อออก ณะพุทง่าย ๆ แล้วสมุทัยมันจะต่อไปที่ไหน ตรงไหนเป็นที่เกิดของสมุทัยมันก็ฟาดลงตรงนั้นอีก ขาดสะบั้นไปอีก แล้วฐานไหนเป็นฐานของสมุทัยอีกต่อไป ไม่มี ถูกทำลายแล้วด้วยมรรคมีมหาสติมหาปัญญาเป็นสำคัญ นี่ละพังกันลงที่ตรงนี้ แล้วประกาศกังวานขึ้นภายใน

ในจิตใจ ว่าทุกข์นี้ดับไปโดยสิ้นเชิงไม่มีอะไรเหลือภายในจิตใจเลย นั่นท่านว่านิโรธ ๆ คือความดับทุกข์ เพราะอำนาจแห่งมรรคที่มีกำลังเต็มที่แล้ว สังหารสมุทัยให้ขาดสะบั้นลงไป ก็เท่ากับสังหารทุกข์ให้ขาดสะบั้นลงไปในขณะที่เดียวกัน

นอกจากธรรม ๔ อย่าง คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นี้แล้วคืออะไร นั่นละธรรมชาติอันนั้นไม่ใช่สังขารทั้ง ๔ นี้ เป็นอันหนึ่งต่างหากที่เล็ดลอดออกมาจากสังขารทั้ง ๔ เป็นผู้กลั่นกรองให้เรียบร้อยบริสุทธิ์เต็มที่ นี่ละพระพุทธานุชาตินี้ พระสาวกอรหัตตอรหันต์ทั้งหลายชั้นตรงนี้ทั้งนั้น ไม่มีองค์ไหนจะไปคัดค้านพระพุทธานุชาตินี้ ผุดขึ้นมาตรงนี้ โพล้ขึ้นมาตรงนี้ด้วยความบริสุทธิ์

แต่ก่อนถูกสิ่งนี้หุ้มห่อ มีทุกข์ สมุทัยเป็นสำคัญหุ้มห่อ ปัญญาอนตายนอยู่จมอยู่ นั้นไม่มีทางออก และไม่รู้สึกการฟื้นตัวขึ้นมาเพื่อสังหารสมุทัยเลย ต่อเมื่อเราได้รับการอบรมอยู่ตลอดเวลาแล้ว ย่อมมีกำลังแก่กล้าสามารถ สิ่งที่ไม่เคยเห็นก็เห็น สิ่งที่ไม่เคยรู้จักก็รู้ เอ้า สมุทัยซึ่งท่านบอกว่าเป็นข้าศึก ๆ ไม่เคยรู้มันก็รู้ ๆ ละกันได้โดยลำดับลำดับจนกระทั่งขาดสะบั้นไปหมด เอ้า ที่นี้มีอะไรเป็นเงื่อนไขต่อกันใหม่ แม้ที่สุดในสังขารทั้ง ๔ นี้มีอะไรมาต่อกันกับจิตมีไหม ไม่มีเลย นั่นเห็นไหม

ทุกข์ท่านจึงบอกว่าเป็นสิ่งที่ควรกำหนดรู้ เพื่อจะสาวหาเหตุคือสมุทัย สมุทัยพึงละ การละสมุทัยละด้วยอะไร นั่น มันก็วิ่งไปถึงมรรค ละด้วยสติปัญญา ศรัทธา ความเพียร นี่เป็นสิ่งควรละ และนิโรธเป็นธรรมที่ทำให้แจ้ง จะทำให้แจ้งด้วยเหตุผลกลไกอะไร ก็ด้วยมรรคนี้เองจะทำนิโรธให้แจ้ง มรรคเป็นผู้ดับสาเหตุที่จะให้เกิดทุกข์ ได้แก่สมุทัยราบลงไปหมดแล้ว ทุกข์จะเอาอะไรมาเกิด ก็เห็นขาดสะบั้นลงไปด้วยกัน มรรคที่เคยทำหน้าที่เป็นเหมือนธรรมจักร หมุนตัวทั้งวันทั้งคืน ไม่มีคำว่าอริยาบถยืนเดินนั่งนอนนั้นระงับตัวลงไป ทุกข์ก็ดับเพียงเท่านั้นแล้วจะเอาอะไรมาดับอีก เท่านั้น นั่น

สิ่งที่รู้ว่าทุกข์ก็ดับไป สมุทัยดับไป เพราะอำนาจของมรรคคืออะไร นั่นแหละท่านว่าธรรม เป็นธรรมประเภทหนึ่งจากสังขารทั้ง ๔ นี้ นั่นท่านเรียกว่าธรรมบริสุทธิ์ ธรรมประเสริฐ พระพุทธานุชาตินี้ พระสาวกอรหัตตอรหันต์ทั้งหลายทุกพระองค์ไม่มีเว้น จะเป็นล้าน ๆ พระองค์ก็ตามเถอะ ออกจากสังขารทั้ง ๔ นี้ แล้วทำไมท่านจะค้านกันปฏิเสธกันได้ลงคอละ ว่าพระพุทธานุชาตินี้ไม่มีก็เห็นอยู่ชัด ๆ อยู่ในองค์สังขารซึ่งเราครองอยู่เวลานี้ละ แล้วปฏิเสธพระพุทธานุชาตินี้ได้ยังไงว่าไม่มี

เห็นได้ชัดว่าพระพุทธานุชาตินี้ตรัสรู้แล้ว ทำไมองค์นั้นจะตรัสรู้ไม่ได้ องค์นั้นทำไมจะตรัสรู้ไม่ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ทำไมจึงจะไม่มีจำนวนมากขึ้นโดยลำดับจนถึงเป็นล้าน ๆ ละ นั่นฟังซิ เพราะมีขึ้นได้ด้วยเหตุผลกลไกอันนี้ทำไมจะมีไม่ได้ เช่นอย่างองค์ก่อนก็มีได้ด้วยเหตุนี้ องค์นี้ก็มีได้ด้วยเหตุนี้ องค์หน้าต่อไปอนาคตก็จะมีได้ด้วยเหตุนี้

เหมือนกัน เมื่อเป็นเช่นนั้น เหตุใดพระพุทธเจ้าจะสูญจากโลกไปได้ละ ก็เมื่อเห็นชัด ๆ ประจักษ์กันอยู่กับหัวใจของเราผู้รู้ผู้เห็นสังขารทั้งสี่รอบหัวใจ จนกระทั่งถึงบริสุทธิ์ ประจักษ์อยู่ในตัวแล้ว หารธรรมชาติที่คิดค้ำตัวไม่ได้แล้ว จะคิดค้ำพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นครูเอกอยู่แล้วได้ยังไง นั่นพิจารณาซิ สาวกอรหัตตอรหันต์ท่านไปจากไหน ดูตัวจิตดวงนี้แล้วพอเลย ๆ ยอมรับ กราบราบ นั่น

นี่ละธรรมพระพุทธเจ้าสด ๆ ร้อน ๆ อย่างนี้ จึงอยากให้หมู่เพื่อนได้รู้ได้เห็นได้ปฏิบัติให้ถึงความจริง เมื่อถึงความจริงนี้แล้ว เอ้า มันจะเสียดายอะไร ๆ บ้างของในโลกนี้ ทั้งสามแดนโลกธาตุนี้ เพราะเราเคยกอดเคยแบกเคยหามกองทุกข์ทั้งหลายเพราะอยู่ในวงแดนโลกธาตุ และแบกหามอุปาทานความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งหลายมานี้ นานแสนนานมากแสนมาก สิ่งใดที่เราไม่เคยยึดมีหรือ นอกจากมันลืมนั้นไปเท่านั้น สถานที่ใดที่เราไม่เคยเกิด มันเกิดได้ทั้งนั้นแหละ นรกหลุมไหนที่เราจะไม่เคยเกิด สวรรค์ชั้นไหนที่เราไม่เคยเกิด นอกจากพรหมโลก ๕ ชั้นและพระนิพพานเท่านั้น นอกนั้นมันเคยไปเคยขึ้นเคยลงเคยตกเหวตกบ่อมามากต่อมากแล้วในจิตดวงเดี๋ยวนี้ มันมากต่อมาก จึงได้เคยพูดว่าเหมือนกอไผ่รากมันหนานั่น นี่กอไผ่ก็คือจิตของเรานี้ รากมันหนาก็คือความเกิดของมันนั้นแหละ มันเกิดไม่หยุดไม่ถอย ถึงขนาดนั้น

ที่นี้มันทำไมจะไม่รู้ละ เมื่อมันขาดสะบั้นออกหมด ไม่มีอะไรเป็นเงื่อนต่อแล้วชัดเจนแล้ว ไปไหนอีกที่นี้ มันก็รู้ชัด ๆ ไม่มีที่ว่าจะไปหรือว่าจะมา ไม่มี อดีตไม่มีอนาคตไม่มี ภพชาติจะหมายตรงไหน มันไม่ติดอะไรแล้วจะเอาอะไรไปติด จะเอาอะไรไปหมาย มันจะไปเกิดที่ตรงไหนมันชัดอยู่ประจักษ์ใจ ท่านว่า สนฺทิฎฐิโก ๆ ชัดไหมที่นี้ ลงประกาศกัฏฐานอยู่ในนี้แล้ว ทำไมจะไม่ยอมรับพระพุทธเจ้าทั้งหลายละ นี่ละหลักอันสำคัญ

นี่อยากให้หมู่เพื่อนได้ปฏิบัติให้รู้ให้เห็นดูซิ มันจะเสียดายอะไรในโลกอันนี้ นั่นเป็นดิน นี่เป็นน้ำ นั่นเป็นลม นี่เป็นไฟ เราเหยียบเราย่ำ แม้แต่อยู่ในร่างกายของเราก็มีแต่สิ่งเหล่านี้มันให้ความวิเศษวิโสอะไร บีบบังคับอยู่เวลานี้ก็เพราะสิ่งเหล่านี้ เพราะหลงมันจึงได้แบกได้หามมันอยู่ตลอดเวลา เรายังไม่เข็ดไม่หลาบอยู่หรือ

การหลุดพ้นจากทุกข์ การหลุดพ้นจากสิ่งกตขี้อันบังคับทั้งหลายเหล่านี้ไปเสียโดยสิ้นเชิงแล้ว เอ้า ยังจะมาแบกทุกข์แบกอะไร ทุกข์กับอะไร พิจารณาซิ เราแบกเราหามอะไร ยึดมั่นอะไร มันทุกข์กับสิ่งนั้น ๆ แล้วเห็นชัด ๆ ที่นี้เวลามันถอนตัวออกไปหมดแล้วมันจะทุกข์กับอะไร ดูซิ แม้แต่ธาตุขันธ์ภายในตัวของเรานี้ก็บอกว่าทุกข์ ๆ มันก็สักแต่ว่าเป็นความจริงอันหนึ่ง ๆ เท่านั้น ดังที่พิจารณาในสังขาร เพราะอันนี้มันเป็นสัง

ธรรมของมันอยู่แล้ว สักแต่ว่าๆ เท่านั้น จิตขณะไหนล่ะที่จะไปยึดสิ่งเหล่านี้ว่าเป็นตัวของตัว พอที่จะให้ไฟอุปาทานความยึดมั่นถือมั่นมาเผาเรา ไม่มี

เอ้า ทำไปเถอะผู้ปฏิบัติ จะได้เห็นในตัวเอง ไม่ต้องไปถามแม่ สารุ พุดแล้วไม่ได้ประมาณ พระพุทธเจ้าจะประทับอยู่ตรงหน้านี้ก็ตามจะไม่ทูลถาม เพราะเป็นอันเดียวกันนี้ นอกจากจะกราบราบ โอ้ย แต่ก่อนข้าพระองค์หลับตาอยู่ไม่เห็น คราวนี้เห็นแล้วไม่ทูลถามพระองค์แหละ นอกจากจะว่าไปเท่านั้น ว่าอย่างนี้ว่าได้จริง ๆ ที่นี้ไม่ทูลถามเหมือนอย่างพระนันทะ เอาพระพุทธเจ้าเป็นองค์ประกันทีเดียว เห็นไหมละในหนังสือประวัติ ในหนังสือที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมและเอาพระนันทะไปบวชนั้น พระนันทะกำลังจะแต่งงานอยู่แล้ว เราพูดย่อ ๆ อย่างนี้แหละ เอาพระพุทธเจ้าเป็นองค์ประกันทีเดียวนะ

เมื่อเวลาพระองค์ได้ฝึกฝนทรมาณพระนันทะ เนื่องจากพระองค์ทราบอุปนิสัยของพระนันทะโดยสมบูรณ์แล้วว่าจะได้บรรลุธรรมอย่างแน่นอน จึงต้องได้แยกจากสิ่งเหล่านี้ออกมา ถึงจะเสียดายก็ตาม เสียดายขนาดไหนก็ตาม รักขนาดไหนก็ตาม เรื่องเหล่านี้มันเคยรักเคยชังเคยเสียดายมาแล้วขนาดไหน มันวิเศษขนาดไหน นี่พูดง่าย ๆ ว่าพระพุทธเจ้าท่านทรงทราบหมดแล้ว และธรรมเหล่านี้พระนันทะเคยทราบแล้วหรือ ซึ่งเป็นของวิเศษนี้ เพราะฉะนั้นจึงแยกพระนันทะออกมาจากความรักความชอบใจในนางชนบทกัลยาณีที่ว่างามในโลก นั้น

งามขนาดไหนรักชอบขนาดไหน ทั้ง ๆ ที่จะแต่งงานกันอยู่สุด ๆ ร้อน ๆ ในขณะนั้น พระองค์ก็เห็นว่าสิ่งเหล่านี้เคยผ่านมาแล้วเคยเป็นมาแล้ว มันพาโลกพาสงสารพาใครให้วิเศษที่ไหน มันก็คือเรื่องของการจมในวิภวภูมิตันเอง ส่วนที่จะพรากพระนันทะออกไปบวช เพื่อได้สลัดสิ่งเหล่านี้ออกจากใจถึงพระนิพพานสุด ๆ ร้อน ๆ ทั้งเป็นทั้งตาย อันเป็นของวิเศษมากนี้ มันวิเศษยิ่งกว่านั้นเป็นไหน ๆ เพราะฉะนั้นจึงไม่อาลัยเสียดายแม้พระนันทะจะคิดถึงนางชนบทกัลยาณีนั่นมากเพียงไรก็ตาม นางชนบทกัลยาณีร้องตามขนาดไหนก็ตาม เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องของกิเลส ร่ำร่ำไรรักเสียดายอาลัยอาวรณ์ต่อกัน เป็นเรื่องของกิเลสไม่ใช่เรื่องวิเศษวิโส เพราะฉะนั้นพระองค์จึงไม่อาลัยเสียดายจึงไม่สนพระทัยกับสิ่งเหล่านี้ นอกจากที่จะให้พระนันทะที่เป็นพระอนุชา ภาษาดลาด เราเรียกว่าน้องชายนั้น ได้สลัดปัดทิ้งสิ่งเหล่านี้ เพื่อความหลุดพ้นโดยถ่ายเดียวอันเป็นของวิเศษเท่านั้น

พระองค์ไม่เห็นอะไรเป็นของวิเศษ จึงต้องยอมพระองค์ลงเพื่อธรรมชาติอันนี้ แก่พระนันทะ โดยเป็นผู้รับรองยืนยันพระนันทะ เอาเถอะนันทะ จะพาปฏิบัติ เราจะพาไปเห็นของดี เอาของดียิ่งกว่านี้ ๆ แล้วก็แสดงอิทธิปาฏิหาริย์หลายด้านหลายทาง เอาไป

ดูลิง เป็นยังงิงลิง เทวบุตรเทวดาพาไปดูหมด มีแต่ผู้สวยๆ งามๆ แล้วนางชนบทก็กลายเป็นยังงิง โห เหมือนกับลิงตัวนั้น แน่ะ สุดท้ายก็มาประพุดติปฏิบัติธรรมนี้ จนกระทั่งได้บรรลุธรรม

ไม่มีอะไรดีทั้งนั้นในโลกนี้ ความดีๆ มีแต่ความเสกๆ สรรๆ ทั้งนั้น ความฝันทั้งเป็นทั้งนั้น อันนี้ไม่ฝันนี้ บริสุทธิ์เต็มที่แล้วนี่ประเสริฐ นี่ละพระพุทธเจ้าเป็นผู้ยืนยันรับรองพระนันทะให้ไปบวช จนกระทั่งพระนันทะได้บรรลุธรรมเต็มสัดเต็มส่วนเต็มหัวใจ เลิศเลอยิ่งกว่าสิ่งใดในโลกแล้ว จึงว่าที่นี้ข้าพระองค์ได้ปล่อยจากพระพุทธเจ้าแล้ว ใน การที่จะเป็นผู้ยืนยันรับรอง ตั้งแต่บัดนี้ต่อไปข้าพระองค์ไม่ได้เกาะได้เกี่ยว ข้าพระองค์ไม่ได้ให้เป็นตัวประกันอีกแล้ว นั้น เป็นวาจาของพระนันทะ ซึ่งเป็นพระอนุชาของพระพุทธเจ้า นั้นเห็นไหมที่นี้ว่า เมื่อได้ตรัสรู้หรือได้บรรลุธรรมอันสุดยอดนั้นแล้ว ยังคิดถึงนางชนบทกัลยาณียุโธม พิจารณาช

นี่แหละธรรมของเลิศของประเสริฐ เมื่อถึงขั้นนี้แล้ว ไม่มีคำว่าจะให้ใครรับรอง จะให้ใครยืนยัน จะให้ใครเป็นพยานแม้ศาลาองค์เอก ก็อย่างพระสารีบุตรที่เคยเล่าให้ ฟังแล้วนี่ละ แล้วก็พระนันทะนี้เป็นสักขีพยานอีกอันหนึ่ง ก็เป็นอย่างนั้นแหละ เพราะถ้าหากว่าเราจะเทียบเป็นสมมุติแล้วก็เป็นตัวของตัวเองโดยสมบูรณ์แล้ว ไม่หวังอะไรที่จะฟัง ไม่มีอะไรบกพร่องที่จะฟังที่จะมาเพิ่มเติมอีกแล้ว สมบูรณ์เต็มที่แล้วก็หมดทางที่จะไปที่จะมาที่จะเพิ่มเติมอะไรอีก เพราะถึงเมืองพอแล้วภายในจิตใจ นี่คือสถานที่ที่สมบูรณ์เต็มที่ จึงเรียกว่าจิตที่บริสุทธิ์สมบูรณ์เต็มที่

เพราะฉะนั้นขอให้ทุกท่านได้เห็นสดๆ ร้อนๆ ในโอวาทคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วให้ได้พบ ตั้งใจประพุดติปฏิบัติ พระองค์สอนตรงไหนให้ถือเหมือนพระองค์ซึ่งบอก อยู่เดี่ยวนี้ๆ สดๆ ร้อนๆ นี้ พระโอวาทนี้ไม่ได้ห่างไกลเลยจึงเรียกว่า อกาลิกๆ เห็นไหมในธรรม อกาลิกธรรมมีอยู่ตลอดเวลา ความจริงทั้งหลายที่จะให้รู้ให้เห็นมีอยู่ตลอดเวลา เอาเถอะ พิจารณาลงไปต้องรู้ต้องเห็น ถ้าเราไม่ให้อกิเลสมันมาหลอกเสียเท่านั้น มาบีบบังคับหรือมาปิดหูปิดตาเสีย ว่าธรรมก็เลยกลายเป็นของครีของล้ำสมัยไปเสีย ก็เลสตัว همینเหมือนมูตรเหมือนคูดเลยกลายเป็นของทันสมัยไปแทนเสีย นั้น ชี้ โลกชี้ไกรธชี้หลงจะไม่เรียกว่าชี้อะไร แล้วมันก็ทันสมัย เห็นไหมทุกวันนี้มันทันสมัยไหม มันล้ำสมัยไปเสียอีก นั้น

ดูซิคนในโลกเวลานี้เป็นยังงิง มีความสุขความทุกข์ความเดือดร้อนมากมาย ขนาดไหน ทั้งๆ ที่เรียนมาจนกระทั่งถึงคัมภีร์จะแตก ออกจะแตก มันเข้าใจตัวเองสำคัญ ตนเองว่ารู้มาก จนกระทั่งพุงมันจะแตก และความทุกข์ก็จนร่างมันจะแตกทั้งเป็นเห็น ใหม่นละ นั้นมันเอาความสุขมาจากไหน นั้นแหละความรู้ของกิเลสมันบรรจุเข้าไปในหัวใจ

สัตว์โลกทั้งหลาย จะเกิดความสำคัญขึ้นเป็นชั้นที่สองว่าเรารู้เราฉลาด บทเวลาเราจะตายด้วยความทุกข์เพราะกิเลสบีบบังคับนี้เราไม่เห็นรู้อะไร

แต่เรื่องของธรรมนี้ เอากิเลสจะออกมาทางไหนมาเถอะ ถ้างได้ถึงขั้นที่ว่า วิมุตติหลุดพ้นนี้แล้ว มันจะออกแรงแไหน ในหัวใจของเจ้าของมันหมดแล้ว ไม่มีทางออกแล้ว มันจะออกแรงแไหนของบุคคลผู้ใดสัตว์ตัวใดมันรู้ทันที ๆ เพราะเคยได้ฟัดได้เหวี่ยงกันมาพอแล้วนี่ เพราะฉะนั้นจึงว่าธรรมเหนือโลก โลกุตระธรรม แปลว่าธรรมเหนือโลก มันเหนืออย่างนี้เอง เหนือกิเลสนี้เอง กิเลสมันเป็นโลกล้วน ๆ ธรรมเป็นธรรมล้วน ๆ รู้หมดทั้งหมดเลย นั้น

การปฏิบัติธรรมกำลังมันจะลุ่มเหลวไปแล้วนะเดี๋ยวนี้ละ พ่อแม่ครูบาอาจารย์ มันเราก็ล่องไป ครูบาอาจารย์ที่เป็นที่เคารพนับถือก็ค่อยร่วงโรยไป ๆ แล้วจิตไป ๆ ในสิ่งที่ดีทั้งหลายจิตไป ๆ ในสิ่งที่เลวทั้งหลายแล้วเข้มข้นเข้ามา ๆ ปรากฏว่ามีรสชาติเข้ามาเรื่อย ตีมด้าเข้าไปเรื่อยไม่รู้วันรู้คืนเข้าแล้วนะเวลานี้ มันจะเป็นกรรมฐานเป็นบ้านะ อันนี้ได้อรรถกถาวิจารณ์มากทีเดียว มันจะเป็นกรรมฐานทันสมัย แล้วก็เอาชื่อครูบาอาจารย์ไปจำหน่ายขายกินนะ เฉพาะอย่างยิ่งก็ลูกศิษย์ท่านอาจารย์มั่น สายท่านอาจารย์มั่น นี้สำคัญมากนะ นี่ละที่ขายกินของพระโจรสลัดในวงปฏิบัติเราเป็นอย่างนี้

เราอย่าเข้าใจว่ากรรมฐานนี้จะดีไปทุกรูปทุกนาม มันไม่ดีนะ ที่ดีมีน้อย ที่ชั่วเลวทรามมีมาก เพราะฉะนั้นจึงขอให้ทุก ๆ ท่านได้ทำความเข้าใจเอาไว้กับตนเองว่า เราจะเป็นคนประเภทไหน พระประเภทไหน ประเภทลูกศิษย์มีครูจริง ๆ หรือประเภทแบบแหวกแนวอวดตัวดี เก่งกว่าครูกว่าอาจารย์แซงหน้าแซงหลังไปอย่างนั้น มีแล้วนะเวลานี้ ในกรุงเทพฯ นี่ก็มีแล้ว พวกไปจากทางภาคอีสานนี่แหละ เราวิตกวิจารณ์

เพราะฉะนั้นเราจึงได้เข้าไปมูลนิธิของหลวงปู่มั่น ซึ่งเป็นสมบัติของวัดป่าบ้านตาด แต่เราไม่เคยบอกเลยว่ามูลนิธินี้เป็นสมบัติของวัดป่าบ้านตาดโดยสมบูรณ์แล้วในทางกฎหมาย เราไม่เคยบอกไม่เคยพูดเลย ไปมาเราก็อ้างไปฟังมา ยิ่งฟังเสียงมันมักจะ มีผลบขื่นมาเรื่อย ๆ และเป็นผลบขื่นมาเรื่อย ๆ มันยังงั้นนี่ เพราะเราเป็นเจ้าของนี่ เราก็อ้างไปเท่านั้นซิ พอเข้าไปก็ทราบเรื่องทราบราวแล้วก็ใส่กันเปรี้ยงเลย

สถานที่นี้เป็นสถานที่สำหรับพระป่วย เจ็บไข้ได้ป่วยแล้วเข้ามาพักผ่อนหย่อนตัว เป็นเวลา เวลา ก่อนที่จะเข้าไปติดต่อกับหมอและคลินิกตลอดถึงโรงพยาบาล ให้ได้มาพักผ่อนสวดสบายต่างหากนะ และครูบาอาจารย์ที่มาด้วยความเป็นอรรถเป็นธรรมเพื่อจะแนะนำสั่งสอนประชาชนเป็นกาลเป็นคราวต่างหากนะ ไม่ใช่มาให้พวกกรรมฐานขี้หมูขี้หมาเรานี้มาปักกลดในเทศบาล ๑ เทศบาล ๒ ในกรุงเทพฯ นี่นะ เอาขนาดนั้นนะวันนั้น แล้วก็เอาให้ทราบเสียด้วยว่า มูลนิธินี้เป็นสมบัติของวัดป่าบ้านตาด ใครอย่ามาทำ

ให้เลอะเทอะนะ นี่ยังจะหนักกว่านั้นถ้ายังเป็นอีก เรายังจะเอาหนักกว่านี้ จะได้เขียนประกาศติดไว้เลย ชื่อ มหาบัวใส่ลงไปปึงเลยแหละเป็นอะไรไป

เพราะเรารักษาความดีเอาไว้ ไม่งั้นมันจะเสียไปหมดนี่ จะเป็นกรรมฐาน จำหน่ายขายกินไปหมดจะว่ายังไง ทั้ง ๆ ที่คนกรุงเทพฯ เขามีความเคารพนับถือวามกรรมฐานของพ่อแม่ครูอาจารย์นั่นเรานี้มากที่สุด เราจะไปขายชี้หน้าให้เขาเห็นเราไม่อยากจะเห็นอย่างว่าแต่เขาเลย ใครจะอยากเห็น นี่ละมันวิตกวิจารณ์ตรงนี้นะ มันเป็นจะไม่เป็นยังไง สกุกาโร ปุริส หนุตี ว่าไง ลากสักการะ สำหรับคนโง่แล้วติดเร็วที่สุดเลยจะว่าไง นี่เราแปลทางภาคปฏิบัติ ถ้าแปลทางด้านปริยัติ สกุกาโร ปุริส หนุตี แปลว่า ลากสักการะยอมฆ่าบุรุษที่โง่เขลา นั่นแปลตามปริยัติ ถ้าแปลทางด้านปฏิบัติก็อย่างที่ว่านี้ ทำไมจะแปลไม่ได้ แปลเอาความ เอาอรรถเอาธรรม เอาให้ถึงใจกิเลสเอาให้ถึงหัวกิเลส ฟาดหัวกิเลสออกไปด้วยการเข้าใจในธรรมทั้งหลายนี้ซิ

เราอย่าไปแปลแบบลุ่ม ๆ คลำ ๆ ให้แปลด้วยรู้ด้วยเห็นจริง ๆ แล้ว แปลออกมา พูดออกมา คือเหมือนอย่างเราเดินไปไหนก็ตาม เราไปได้ยินเรื่องราวอะไรก็ตาม คำบอกเล่าของคนที่มาบอกเล่าเรื่องนั้นเรื่องนี้กับคนที่เห็นจริง ๆ จัง ๆ นั้น กิริยาท่าทางมันต่างกันมากอยู่นะ คนที่ไปเห็นจริง ๆ นี้ พูดจะเข้มข้ม พูดอาจหาญไม่มีสะทกสะท้าน เพราะเหตุการณ์เห็นมาเองทุกสิ่งทุกอย่างจะสงสัยที่ตรงไหน พอที่จะลุ่ม ๆ คลำ ๆ ไม่เหมือนผู้ได้รับคำบอกเล่ามา ผู้ได้รับคำบอกเล่ามานี้พูดงู ๆ ปลา ๆ ผิดบ้างถูกบ้างว่ากันไป ถ้าผู้ได้ไปเห็นเองจริง ๆ แล้วเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นเราจึงอยากให้ผู้ปฏิบัติทั้งหลายนี้ได้เห็นจริง ๆ เรื่องธรรมของพระพุทธเจ้านี้เป็นอย่างไร มันจะเป็นเหมือนกับที่เราเรียนมาใหม่

เราไม่ได้ประมาทนะ การเรียนมา คือการเรียนคำบอกเล่า ทั้ง ๆ ที่เราก็ไม่รู้เรียนจนกระทั่งถึงนิพพาน หัวใจไม่เป็นนิพพาน มีแต่กิเลสเต็มตัว จะไม่เรียกว่าคำบอกเล่า ยังไง ท่านบอกให้ปฏิบัติอย่างนั้น ๆ นะ นี่เราก็จำมา ๆ กิเลสเป็นอย่างนั้น ตัณหาเป็นอย่างนี้ มรรคผลนิพพานเป็นอย่างนั้น ให้พยายามปฏิบัติอย่างนั้น ๆ นะ นี่คือการบอกเล่าตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่สั่งสอนมา ทั้ง ๆ ที่ถูกต้องดีงามที่สุดแต่หัวใจเรามันผิด มันไม่ถูก มันก็มีแต่คำบอกเล่า ก็ผ่านไป ๆ ไม่ได้มีอะไรที่จะเข้าไปฆ่ากิเลสอยู่ภายในจิตใจเลย นี่คือการที่เรียนจดจำมาเป็นอย่างนี้

ผมก็เรียนมาจะว่ายังไง ไม่ใช่ผมประมาทปริยัติ มันเป็นอย่างนั้นก็ต้องว่าอย่างนั้นซิ การเรียนมา เรียนมาขนาดไหนมันไม่ได้ฆ่ากิเลสตัวไหนตายได้เลยนี้จะว่ายังไง เพราะเป็นคำบอกเล่า แล้วไม่สนใจที่จะปฏิบัติ ต่อเมื่อปฏิบัติให้หาเอาความหมายว่าอย่างนั้น ปริยัติเรียนมาแล้วนี้ บอกชี้แนวทางให้ทุกสิ่งทุกอย่างแล้วนะที่นี้ มี

แต่ความถูกต้องดีงามจากสวากขาตธรรมทั้งนั้นนะที่สอนมาเหล่านี้ ๆ นี่ละคือว่าคำบอกเล่า บอกมาอย่างชัดเจนอย่างนี้ ให้ปฏิบัติตามนี้ ให้ไปหาเอานะที่นี้ละ ศีลให้ไปหาเอา สมาธิให้ไปหาเอา ปัญญาให้ไปหาเอา วิมุตติหลุดพ้นให้ไปหาเอา กิเลสฆ่าเอาเองนะพูดง่าย ๆ

กิเลสตัวใดก็จะเห็นจากผู้ปฏิบัติที่นั่นละ ผู้ปฏิบัติเป็นผู้จะเห็นกิเลส เป็นผู้จะฆ่ากิเลส ผู้ปฏิบัติเป็นผู้จะรู้จะเห็นสมาธิปัญญาทุกชั้น จนกระทั่งถึงวิมุตติหลุดพ้น ไม่มีผู้อื่นใดที่จะรู้ยิ่งกว่าผู้ปฏิบัติแหละ เอ้าไปหาเอานะความหมาย ท่านว่าอย่างนั้น เพราะฉะนั้นท่านจึงบอกว่า ปริยัติ ปฏิบัติ เมื่อเรียนแล้วให้ไปปฏิบัติ คือให้ไปหาเอานะ บอกวิธีการทุกอย่างทุกอย่างให้ไปหาเอา พอไปหาเอา เจอตรงไหนก็บอกว่า ปฏิเวธะ ๆ หรือ ปฏิเวธะ ๆ เจอสมาธิก็เป็นปฏิเวธะ รู้แจ้งเห็นจริงในสมาธิ เจอปัญญาก็เป็นปฏิเวธะในปัญญา รู้แจ้งเห็นจริงในปัญญา ฆ่ากิเลสตัวใดตายลงไปแล้วก็รู้แจ้งเห็นชัดว่า ได้ฆ่ากิเลสตัวนี้ตายลงไปแล้ว จนกระทั่งทะลุปรุโปร่งถึงความบริสุทธิ์หลุดพ้น ถึงพระนิพพานแล้วทำไมจะไม่เป็นปฏิเวธะโดยสมบูรณ์ จากการปฏิบัติเพราะการหาเอานี้ซึ่งสืบเนื่องมาจากคำบอกเล่าที่นั่นเล่า นี่หลักมันเป็นอย่างนี้

เพราะฉะนั้นจึงอยากให้ปฏิบัติ มาเรียนเฉย ๆ มันได้เรื่องอะไร มีแต่ชื่อของกิเลสจำได้เต็มพุง แต่มันก็เป็นความหมายอีกอันหนึ่งให้กิเลสแทรกเข้าไปนั่น สำคัญว่าตัวรู้ตัวฉลาด ความจริงแบกกิเลสความสำคัญมากมาย ไม่มีใครหนักยิ่งกว่านักปราชญ์ที่จดจำคำบอกเล่ามา ที่นี้เมื่อเวลาปฏิบัติแล้ว เราอยากจะทำอันนี้เป็นข้อเทียบเคียงกัน เอ้าปฏิบัติซิ เมื่อปฏิบัติแล้วกิเลสตัวไหนเป็นกิเลสมันก็รู้ ๆ ๆ จนกระทั่งถึงพังลงไปหมดไม่มีอะไรเหลือ ถืออะไรที่นี้ นั่น แล้วผู้ที่ลืมนะจะพูดอะไรก็พูดเสียซิ

ไปเห็นมาเอง ไปรู้มาเองทำไมจะผิดไป ทำไมจะไม่อาจหาญ ผู้ที่ไปรู้เองเห็นเอง ด้วยหัวใจของตัวเอง สติก็เป็นของตัวเอง ปัญญาเป็นของตัวเอง มรรคผลนิพพานเป็นของตัวเอง ทุกสิ่งทุกอย่างเห็นอยู่ประจักษ์ใจนี้ มันจะสะทกสะท้านไปที่ไหนในการพูด ในการเทศนาว่าการก็ดี หรือการอะไรก็ดี มันผิดกันกับคำบอกเล่า คำบอกเล่าอย่างพวกเรานี้เรียนมาแล้วแปลผิด ๆ ถูก ๆ แปลแล้วก็กลัวจะผิดศัพท์นั่นกลัวจะผิดศัพท์นี้ ผมเคยเป็นมาแล้วนี่นะ กลัวจะผิดบทนั่นบาทนี้ กลัวจะผิดธาตุ วิภัติ ปัจจัยบ้างอะไรต่ออะไร ก็คือกลัวจะผิดหัวกิเลสนั่นเอง พูดอะไร

บทเวลาจะเอามันจริง ๆ มันกลัวจะผิดอันนั้นผิดอันนี้ มันไม่ให้ลงแรงถ้าเป็นเรื่องจะฆ่ากิเลส แล้วเราไม่รู้เลยว่าเราถูกกล่อมจากกิเลสด้วยความเรียนมาจำมาที่ไม่สนใจปฏิบัติ ที่นี้เอาไปปฏิบัติซิ นั่นละที่ว่าให้ไปหาเอา ไปดู พูดง่าย ๆ เทียบเหมือนอย่างวัดป่าบ้านตาดนี้ ถ้ามาจากกรุงเทพฯ มาสายอุดรนี้ มาแยกกันที่ตรงไหนแผนที่ก็บอก

มาๆ จนกระทั่งถึงสี่แยกบ้านโนนเค็งเข้ามาสู่นี้ บอกมาโดยลำดับ นี่เป็นคำบอกเล่านะ จากผู้ที่เห็นแล้ว

พระพุทธรูปก็เหมือนกัน เป็นผู้รู้ผู้เห็นแล้ว ประทานโอวาทเอาไว้ ผู้ไปศึกษา มานี้เป็นคำบอกเล่าละนะนี้ ได้เป็นคำบอกเล่า เพราะตัวเองยังไม่ได้นี้ ก็ต้องเป็นคำบอกเล่าเสียก่อน อันนี้ก็เหมือนกัน มาวัดป่าบ้านตาด ถือแปลนนั้นมา เอาดูแปลนนั้น มา มาถึงนั้นแยกนั้นๆ ก็แยกเข้ามาๆ จนกระทั่งเข้ามาถึงวัดป่าบ้านตาดจริงๆ แล้ว สภาพที่ไม่บอกมีเยอะ อะไรบ้างที่แผนที่ไม่บอก แบบแปลนไม่บอกไว้ เราปฏิเสธได้ ไหมว่าเราไม่รู้เราไม่เห็นในสิ่งเหล่านั้น เห็นมาโดยลำดับลำดับา จนกระทั่งเข้าถึงวัดป่าบ้านตาด สงสัยที่ไหนที่นี้เมื่อถึงวัดป่าบ้านตาด อ้อ วัดป่าบ้านตาดเป็นอย่างนี้ มันจะ ประจักษ์ในหัวใจทันที

เวลามาถือนแบบแปลนแผนผังมา มาด้วยความสงสัยว่าวัดป่ามีก็จริง แต่ไม่พ้น ความสงสัย เวลามาเจอประจักษ์ด้วยตาของเราแล้วสงสัยที่ไหน ไปไหนก็ไปเถอะที่นี้ หายสงสัยแล้วว่าเรื่องวัดป่าบ้านตาดนี่ฉันใด การรู้ธรรมรู้ธรรมก็ฉันนั้นเหมือนกัน ปฏิบัติตัวเองลงไปๆ เหมือนกับเราก้าวเดินเข้ามาสู่วัดป่าบ้านตาด ที่นี้เวลาสมาธิยังไม่ เคยเห็นก็เห็นเข้ามาๆ เรื่อยเข้ามา จนกระทั่งถึงวิมุตติหลุดพ้นเต็มหัวใจแล้วสงสัยที่ ไหน นี่หมดความสงสัย เหมือนกับผู้ที่มาเห็นวัดป่าบ้านตาดประจักษ์ตาประจักษ์ใจแล้ว หายสงสัยฉันใด ก็เหมือนกับผู้ที่รู้ธรรมเห็นธรรมด้วยการปฏิบัติเต็มหัวใจแล้ว ย่อม หายสงสัยเช่นเดียวกัน นั้น

แม้พระพุทธรูปประทับอยู่ก็ไม่ทูลถาม ก็ฟังซื่ออย่างที่เคยพูดอัญญตรภิกขุว่า ไท่ ท่านกำลังจะไปทูลถามพระพุทธรูปเจ้าในเรื่องข้อธรรมข้อธรรม แต่พอไปเห็นฝนตกแล้ว พิจารณาเรื่องฝนเรื่องน้ำที่มันกระทบกัน เทียบกับสังขาร สัญญาภายใน สังขารภายในที่ เกิดขึ้นดับไปๆ เช่นเดียวกับน้ำที่กระทบกันแล้วตั้งเป็นฟองเป็นอะไรขึ้นมาแล้วดับไปๆ เทียบไปเทียบมาแล้วบรรลุธรรมไปในขณะนั้น ในสถานที่นั้นในเวลานั้น พอฝนตกหยุด แล้วกลับกุฎิเลย ไม่ไปทูลถามพระพุทธรูปเจ้า

นั่นเห็นใหม่ เมื่อถึงขั้นที่ไม่ทูลถาม ถามอะไร เมื่อถึงที่แล้วก็หาที่ทูลถามไม่ได้ เช่นเดียวกัน นี่ละเรื่องธรรมพระพุทธรูปเจ้า จึงว่า สนฺทิกฺขุญฺโถฯ ถ้ายังจะต้องทูลถามใน ของจริงที่รู้อยู่แล้ว สนฺทิกฺขุญฺโถ มีความหมายอะไร พระพุทธรูปเจ้าสอนไว้ทำไมว่าสวากขาต ธรรมได้ยังไง มันไม่ได้ตรัสไว้ชอบแล้วนี่นะ มันไม่ได้เป็น นี่เป็นอย่างนั้นจริงๆ แล้วทูลถามพระองค์ทำไมที่นี้ นั่น นี่ละความจริง ให้มันเห็นสดๆ ร้อนๆ อย่างนี้การปฏิบัติ ธรรม

ธรรมะสดๆ ร้อนๆ แท้ๆ อยู่ในหัวใจเรานี้แหละ อริยสัจทั้ง ๔ อยู่ในหัวใจนี้ สติ ปัญญาอยู่ในหัวใจ สร้างขึ้นมาซิ เอาให้มันเห็นมันรู้ซิ ทำไมจึงจะมีมรรคผลนิพพานตั้ง แต่สมัยโน้น สมัยนี้ไปไหนบรรพชาธรรมพระพุทธรเจ้า ธรรมแก่กิเลสเป็นธรรมแก่กิเลสอยู่ โดยตรงแล้วเคลื่อนที่ไปไหน เปลี่ยนแปลงไปไหน กิเลสมันยังไม่เห็นเปลี่ยนแปลงตัวของมันเอง ธรรมะที่จะฆ่ากิเลสก็เป็นธรรมะที่สังหารกิเลสได้เช่นเดียวกับครั้งพุทธรกาล แล้วเราสงสัยทำไม สงสัยหาอะไร นอนจมอยู่ทำไมจึงไม่เอาธรรมเหล่านี้มาแก้

พระพุทธรเจ้าให้แก้กิเลสด้วยอะไร ด้วยความพากความเพียร ด้วยสติปัญญาเอา มาซิ พิจารณาซิ เราอยู่ในโลกอันนี้เราอยู่มานานแล้วเรายังติดอะไร เรายังสงสัยอะไร เดียวนี้ยังไม่จิตจาง ยังตีมด่ากับอะไร อะไรเป็นของใหม่ในโลก เกิดแก่เจ็บตายเป็นของ ใหม่หรือ หือ มันเป็นของที่จะให้ความทุกข์ทรมานเรามากแสนมาก เพราะเรื่องเกิด แก่เจ็บตายนี้แลไม่ใช่เรื่องอะไร เอ้า พวกมันจำเอานะ

เอาละเหนื่อย พอ